

H. Barbócz Ildikó

Tavasz a Sóvidéken és még azon is túl

Május volt. Induláskor zuhogott az eső, mely oda- és visszaútban még többször elkapott bennünket. Az utazás élményét azonban nem tudta elvenni, sőt az élénk táruló táj szépsége fokozta a lelki örömeiket. A galambszínű felhők ráültek a harsogó, harapni való zöldjével kicsattanó dombok tetejére. Az élettől duzzadó zöld lombkoronák monotónságát csak az orgonák lilája és a birsalmafák fehére törte meg, s olvadtak üdítőn egybe a falvakon átbuszozva. A meg-megújuló záporok még dúsabbá, még gazdagabbá tették a tájat, átható májusi illatokkal. Az út mellett végestelen-végig a pitypang, a vérehulló fecskefű és a kutyatej sárgállott, arra emlékeztetvén, hogy a legváltozatosabb, a legszebb hónapban járunk. A székely kalendárium szerint ez pünkösöd, a bika, a virágzó élet, az ígélet hava, zendülő. A Királyhágó után leereszkedve az a legizgalmasabb a tájban, hogy a vasút, az országút és a Körös folyó hármasa fut párhuzamosan a völgyben. Sok-sok évvel ezelőtt ezen a vasútvonalon csattogtunk Románián keresztül Bulgária felé.

Nem remélt váratlan fordulatokkal két olyan eseménynek is a részese lehettem Erdélyben, amelyek szinte elnémítottak a gyönyörűségtől és a meghatottságtól. Tamási Árontól kölcsönzöm a szavakat a *Szülföldem* című kötetéből: „Áhítatból és örömből való most bennem az érzés.” Mert mit is érezhet az ember, amikor két nagy erdélyi írófejedelem, Tamási Áron és Sütő András hajlékába lép be. Felér a személyes találkozással, hiszen a hely szelleme megidézi őket, előhívja az emlékeket a homályból, az írói alkotásokból. Az évek hosszú során, amióta egy busznyai diákkal és tanár kollégával erre járok, már óhatatlanul Tamási Áron szemével nézek körül a vidéken. A Hargita lábánál, a Gordon „hóna alatt”, a Szóke Nyikó völgyében nyújtózkodik egy falu, amelyet Korond felől a Kalonda-tetőről, Székelyudvarhelyről jövet a Baknya-tetőről pillant meg először a látogató. A tetőn óriás kereszt védelmezi az alant elterülő falvakat. Az íróval együtt, az ő soraival minduntalan a múltba röpülök: „Így érünk a Baknya-tetőre, hol megállnak egy kicsit a lovak, de a beszéd akkor sem. Egyedül én vagyok, aki elhallgatok ezen a tetőn. A két fülem ugyan ott marad a társak között, de a szemem és a figyelmem messze előrejut e magos tetőről és a Nyikó katlanában, a havasi hegyek előrenyújtott karjai között, ott fészkére száll, mint a visszajött madár. Ott van Farkaslaka.” (Szülföldem) Az író szülőházában Sipos Mátyás bácsi, Tamási Erzsébet lányának a fia, vagyis Tamási Áron unokaöccse mutatta be a helyiségeket, mesélte el töviről hegyire az író életrajzát. A falon függő fényképek segítettek az összehasonlításban, és a jellemző vonások szemmel láthatóan megmutatkoztak az időse utód arcán is. Indulás előtt Tamási Áron önéletrajzi ihletésű munkáját újraolvasva élesen és tisztán be tudtam azonosítani a szobákat is. Életre kelt a nagyanyai, az anyai és

a testvér, Gáspárék szobája, ott vibrált az írói tépelődés, melyik ajtón lépjen be először hazaérkezése után: „Két ajtó nyílik egyszerre nekem, s a harmadik már nyitva volt azelőtt is. Mind a háromnak rajtam függ a lakója, és a szemükkel szinte esedeznek, mert ki-ki úgy szeretné, hogy az ő szobájába lépjek bé először. Akár a hídnál, amikor jötünk a szekérrel, most is választanom kell a három út között. S ahogy más vándorok, akiket a nagyvilágban mindenfelé elhordoz a mese forgószele, úgy én is a középső utat választom. Ráteszem hát az anyám vállára a kezemet...” Bölcseken azért megjegyzi: „...nem a három frissen vágott ajtó a fontos, hanem csak az az egyetlen és soha be nem falazható ajtó, amelyen keresztül az egymás szívébe s onnét az örök együvé tartozásba tudunk belépni.”

Farkaslaka földrajzilag már a Sóvidék része több más híres településsel együtt. A sóvidéki versantológia (*111 vers a Sóvidékről*) előszavában pontos leírást olvashatunk a betájolást illetően: „A Székelyföld jelenleg Hargita és Maros megye határán fekvő kistérségjüket nevezik Sóvidéknek. A Korond pataka, a Kis-Küküllő és Juhod völgyében elterülő Alsó- és Felsősófalva, Atyha, Ilyésmező, Korond, Parajd, Siklód, Sóvár, Szolokma, Szováta és a fővárosnyi kiterjedésű Békástanya, Fenyőkút, Pálpataka, valamint a kisebb-nagyobb tanyabokrok tartoznak „az ölelésnyi tájhoz”. Nemcsak irodalmi nagyságokat dobott a világra, de képzőművészek, néprajzosok, tudósok, történészek robbantak be innen a köztudatba. A vidéket a Kis- és a Nagy-küküllő párhuzamos folyása teszi változatosabbá, sokan megénekeltek már. Engem is mindenkor csobogó és zúgó emlékekkel vár víz fölé hajló fűzfáival. Most álljanak itt a fent említett antológiából kevésbé ismert sorok, Kátó László gondolatai: „Aki a Küküllő partján született, víz mellé vágyik még haló porában is. Örökös öröm és végtelen veszély lebeg a szeszélyes folyó felett. Örök figyelmeztetés ez, a természet szépsége, megtisztító-tápláló áldása, lüktetése akár a szívverés és az Isten verése, ha a Teremtő úgy dönt. Ott születni isteni kegyelem, mert amire a folyó tanít, veled marad, éltet, akarod vagy nem, ellene semmit nem tehetsz, meghatározza életedet, törekvéseidet, mert gyermekkori élményeid genetikai melegegye annak, amivé lettél, ami vagy.”

A pénteki napon barangoltunk a korondi fazekasok világában, a cserepek és a kosarak között, a parajdi sóbánya környékén, illetve lenn a mélyben, sétáltunk a Medvető körül, és lestük lankadatlanul a medvéket is. Szejkefürdőn adóztunk a legnagyobb székely, Orbán Balázs emlékének a székely kapukon sokadszor áthaladva. S mindezt egy evangéliumi gondolat jegyében: „Mert mindenki tűzzel sóztatik meg, és minden áldozat sóval sóztatik meg. Jó a só, de ha a só ízét veszti, mivel adtok ízt neki? Legyen bennetek só, és legyetek békében egymással.”

A szombat délelőtti programmal a négy évvel ezelőtt betegség miatt elmaradt kirándulást pótoltuk Sikaszó felé. Székelyudvarhelyt elhagyva a már régebről ismert faluhelyek, telephelyek következtek: Fenyéd, Küküllőkeményfalva, Zetelaka, Ivó, Zeteváralja, Sikaszó, Libán. A kirándulásra pompás időben kétoldalt a dombok vilá-

gos- és sötétzöldje ragyogott a verőfényes, szinte nyári melegben. Marika testvére, Zsolti lassan vezetett, hogy a székelly kapuk sorában kellőképpen gyönyörködhesünk, és azok valóban sűrűn követték egymást Máréfalván. A táj sok hasonlóságot mutatott a gyimesi hegyekkel, a sebesen futó patakokkal, az elszórt tanyákkal, településszerkezetekkel. Néhol pizstrángos mesterséges tavacsák bukkanak fel még hízó halakkal, jámbor kutyák dörgölöztek hozzánk, ahol kiszálltunk mézet keresve vagy kemencében sült kenyéret és lepényt vásárolva. Errefelé otthon még úgy sütnek az asszonyok, hogy eladásra is jusson belőle. Számunkra felejthetetlen házi ízekkel, hozzá kísért szíves szóval, Isten áldásával, meleg mosolyokkal, mintha rokonságban lettünk volna egymással. Igaz, Zsolti heti gyakorisággal beugrik hozzájuk a girbegurba köves úton a megrendelt kenyérért, melyet a munkatársainak ad át, hogy aztán otthon az egész család jóllakjon belőle.

Sikaszőn szintén kavicsos szekerút fordult Sütő Andrásék háza felé, mely a kíváncsi szemek elől elrejtve, kissé beljebb az úttól rejtőzködően ült fehér falaival a zsendülő zöld domb oldalában. „Fázós természetű lévén, a Hargitának tehát inkább a térdén húztam meg magam, Sikaszó völgye fölött, ahol ablakom alatt az Alsó-Bakó-pataka nyargal a Küküllő felé, s ahol – úgy tetszik –, maga a természet védelmez bennünket önnön garázdalkodásaitól” – idézhetjük a legpontosabb helyszínrajzot magától az erdélyi írótól a *Sikaszői fenyőforgácsok* című alkotásából. Ez az író 60. születésnapjára jelent meg. Az eligazító, bevezető részben el is árulja könyve nemes feladatát: „Könyvecskémet kezébe véve arra gondoljon az olvasó, hogy itt üldögélünk ketten, májusi hóhullásban a Hargita térdén, ő azt kérde: mi újság errefelé, én meg az alkalom szabta lehetőség szerint szólok erről-amarról, aminek értelmét közös gond, együtt viselt aggodalom, közös reménység adja.” Stílusosan székelly kapun át vezetett oda az ösvény, a kis emléktábla és dombormű csalhatatlanul jelezte, hogy nem akármilyen helyen járunk. Megszentelt lak ez a fenyőfák jótékony s védelmező ölelésében, a kankalinok karcsú szépségében, a három faragott kiscsikóval a terasz előtt, mely mind arra hivatott, hogy a strázsza szerepét betöltse, s időtlen időig őrizze Sütő András emlékét. A ház körül bolyongván bele-belefeledkeztem az elém táruló sikaszói vidék páratlan szépségébe, mely látkép az író szeme elé is került minduntalan: „...újra itt vagyok Sikaszóban, a Várakozás Hegyének lábánál, amit úgy kell érteni, hogy nem egészen az alján; tengerszint felett nyolcszáz méter körül, azt mondhatnám inkább: a térdén megtelepedve. Innen, ha a képzeletnek nyúlánkozó kedve támad, délkelet iránt ezernyolcszáz méternyi magasságban babrálhatja körül a Madaras-csúcs üstökét.” (*Sikaszői fenyőforgácsok*) Marikával ketten bátorkodtunk a teraszról szétnézve ezt a látképet elkapni. Megható érzés volt, örökre szóló és talán megismételhetetlen. Zsolti még szedett egy jókora csokorra való sárga kankalint a vidáman tovairamodó Bakó-pataka partjáról, egy percre megidéztek Sütő András elhíresült könyvét, a „*Sikaszői fenyőforgácsok*”-at, majd Máréfalva felé vettük az irányt, mert ott várt ránk a kemencében sült kenyér és

a tejfölös lepény porcukorral megszítálva. Azon melegében szívélyes kínálásban volt részünk, s a mennyei, elfeledett ízeknek nem tudtunk ellenállni.

Mind a három reggel, ami Magdinál talált, jóleső izgalommal ajándékozott meg, mert tudva tudtam, élményteli nap vár, s előre örültem mindennek, ami aznap történhet velem. Még álmosan húztam el a függönyt, de láttam, hogy a Budvár már reggeli párás fényben omlott el a házak fölött, s a Küküllő zöld-ezüstje is fel-felvillant a fűzfák között. Tamási Áron így érzekelte: „Különös napáldozat volt. A fény kedélyborzoló özönnel hullott Budvára fejére, és átváltozván színarannyá, mint isteni verejték, úgy folyt alá a székely őshegy nyaka között.” *(Szűzmáriás királyfi)*

Magdinak a 25 éves felelevenítő kis fotóalbumhoz a következő gondolatokat írtam kísérendőül: szinte mindig tavasszal indultunk útnak hozzátok, amikor a pitypangok ezrével sárgállnak a mezőkön, amikor az élet indul és sarjad újra meg újra. Ez a friss tavaszi erő lehet a magyarázata hosszan tartó kapcsolatunknak, barátságunknak is. Sugározzon továbbra is szép emlékeket a kedvesen hullámzó pitypangmező felénk.

Sütő András háza Sikaszóban (a szerző felvétele)